

Hege Hertzberg sitt innlegg på lanseringen 19. januar ved PWYP Norge om *land for land-rapportering*

Takk til Publish What You Pay Norge for invitasjonen, og for å sette fokus på et tema av stor betydning, ikke minst for utviklingsland.

Dette arbeidet støtter opp om en svært viktig erkjennelse for oss: Det globale økonomiske systemet er viktigere for fattigdomsbekjempelse enn bistanden alene. Erik Solheim har de siste årene lagt vekt på at Utviklingspolitikken er mye mer enn bistand. Utvikling handler vel så mye om de store pengestrømmene som handel, investeringer og migranternes hjemsendte midler. Denne utviklingspolitikken peker mot tiden etter bistanden – ”beyond aid.” Utviklingslands mobilisering av egne ressurser er det mest sentrale elementet. Det handler om bedre kontroll over de store globale pengestrømmene – og styrkede nasjonale skattesystemer. Det er et tankekors at de fleste av verdens fattigste ikke lever i de fattigste landene, men i såkalte middel-inntektsland, med svært skjev fordeling.

Det globale finansielle system er preget av mangel på åpenhet. Skatteparadiser, stråselkaper og hemmelighold i bank- og finansindustrien gjør det lettere for diktatorer, terrorister og kriminelle å skjule penger som stammer fra korrupsjon, kriminalitet og kommersielle skatteunndragelser.

Dette er et stort problem for rike land, men særlig undergravende er det for utviklingsland. Ti ganger mer penger går ulovlig ut av utviklingsland enn det som kommer inn i form av bistand. Vi har en evig diskusjon om nivået på bistand i Norge, om vi skal så vidt litt over eller litt under 1% av BNP. Men i den store sammenhengen er dette småpenger. Om vi klarer å stoppe bare en brøkdel av den ulovlige kapitalflyten vil det bety langt mer for verdens fattigdom enn om vi øker bistandsbudsjettet med noen 0,01 prosentpoeng. Men da må vi redusere hemmeligholdet og styrke den finansielle åpenheten.

Størstedelen av den ulovlige kapitalflyten ut av utviklingsland er kommersielle skatteunndragelser gjennomført av flernasjonale selskaper. Et flernasjonalt selskap består av en lang rekke datter- og underselskaper i mange land. Den økonomiske rapporteringen for slike selskaper foregår i dag bare på konsernnivå. Dette gjør det svært vanskelig for skattemyndigheter og andre å få oversikt over selskapenes økonomiske disposisjoner. Dette er bakgrunnen for forslaget om en land for land-rapportering.

Europakommisjonen har kommet med et forslag om felles EU-regler om land for land-rapportering. Forslaget er nå på høring i Norge. I regjeringens handlingsplan mot økonomisk kriminalitet står det at det er fornuftig å se an utviklingen i EU, men at man også vil vurdere om det kan være grunnlag for å innføre slike regler i Norge på selvstendig grunnlag.

Norge var det første OECD-landet som besluttet å underlegge seg reglene om åpenhet gjennom Extractive Industries Transparency Initiative (EITI). Behovet for at noen går foran er ofte avgjørende for slike saker.

Høringen omfatter også forslaget fra Publish What You Pay Norge om en utvidet land for land-rapportering. Forslaget til Publish What You Pay Norge som vi har hørt nærmere om i dag, går lenger og argumenterer for åpenhet om selskapenes inntekter, kostnader, produksjon og antall ansatte. Dette vil gi skattemyndigheter og potensielle investorer innsyn i forhold som er relevante for deres virksomhet, og slik at multinasjonale selskaper kan holdes ansvarlig overfor offentligheten generelt.

Dette er interessante momenter som vi bør se nærmere på.

Den arabiske våren, finanskrisen og de mange protestbevegelsene som har oppstått i kjølvannet av den har det til felles at de peker på mangel på åpenhet, demokrati og fordeling. Økonomisk og finansiell åpenhet er viktig i seg selv. Men det er også et middel til å styrke demokratiet og gi mulighet til å fordele samfunnets ressurser på en rettferdig måte. Dette er også gjennomgangstema i artikkelsamlingen som UD lanserer i dag med tittelen "Finansiell åpenhet: Grep for å styrke demokrati og rettferdig fordeling".

Artikkelsamlingen er et ledd i "Dialogprosjektet kapital for utvikling". Prosjektet har vært aktivt i 2011. Bakgrunnen for prosjektet var å øke kunnskapen om kapitalstrømmer inn og ut av utviklingsland, og peke på hvilken betydning dette har for fattigdomsbekjempelse. Det er mange av dere her som har bidratt til dette, og på vegne av UD vil jeg takke alle samarbeidspartnere til prosjektet. Flere av dere har skrevet artikler i samlingen. For ordens skyld må jeg presisere at artiklene står for den enkelte forfatters regning, og ikke nødvendigvis er uttrykk for Utenriksdepartementets syn.

Igjen: takk for invitasjonen, takk for arrangementet. Neste gang håper jeg Erik Solheim kan stille selv, slik jeg vet han ønsker. Men på vegne av embetsverket i UD: Vi ser fram til et fortsatt godt samarbeid!